

Autor: Darren Byler

Preložila: Mária Mlynarčíková

Niekedy v polovici roku 2019 prechádzala mladá študentka Washingtonskej univerzity cez preľudnenú križovatku, keď jej na plece zaklopal policajný asistent. Študentka Vera Čou si klopanie najprv ani neuvedomila, lebo sa predierala davom so slúchadlami na ušiach. Keď sa otočila a zbadala čiernu uniformu policajného asistenta, zbledla, hoci hudba hrala ďalej. Policajt hovoriaci po čínsky, Veriným rodným jazykom, jej naznačil, aby prešla na blízku ľudovú policajnú stanicu – jednu z vyše 7700 podobných sledovacích centier, ktorými je región priam posiaty.

V hranatej sivej budove videla na monitore vlastnú tvár, ohraničenú žltým rámčekom. Na iných obrazovkách videla chodcov prechádzajúcich po trhu, ich tváre v zelených rámčekom. Vedľa videozáznamu jej tváre vo vysokom rozlíšení boli v čiernom textovom rámčeku jej osobné údaje. Uvádza sa tam, že patrí k etniku Chuejov, teda k čínskym moslimom, ktorých je asi milión z 15 miliónov moslimov v severozápadnej Číne. Signalizácia sa spustila, pretože prekročila policajný periméter, ktorý vymedzoval jej pohyb v štvrti. Ako bývalá zadržaná v prevýchovnom tábore nemala oficiálne povolenie prechádzať do iných častí mesta bez explicitného súhlasu svojej susedskej hliadky a Úradu verejnej bezpečnosti. Žltý rámček okolo jej tváre na obrazovke naznačoval, že systém digitálnej ohrady, ktorý obmedzoval moslimov v pohybe, ju opäť považuje za „predzločincinca“. Vera spomínala, že v tom momente mala pocit, akoby nemohla ani dýchať. Spomenula si, ako jej otec povedal: „Ak ti skontrolujú občiansky preukaz, opäť ťa zadržia. Už nie si ako bežný človek. Teraz si jedna z ‚tých‘ ľudí.“

Vera bola v Kchuej-tchune, malom meste s približne 285 000 obyvateľmi v prefektúre Tcha-čcheng, oblasti rozprestierajúcej sa okolo bohatého ropného mesta Karamaj, ktorá tvorí čínsku hranicu s Kazachstanom. Uviazla tam v roku 2017, keď počas tretieho ročníka štúdia geografie na Washing-tonskej univerzite (kde som učil) spontánne odcestovala domov navštíviť svojho priateľa. Jej útrapy sa začali jedného večera po návšteve kina v regionálnom hlavnom meste Urumči, ktoré má 3,5 milióna obyvateľov a od jej domova je vzdialené niekoľko hodín. Jej priateľovi zavolali a vyzvali ho, aby prišiel na miestnu policajnú stanicu. Na stanici mu polícia oznámila, že musia vypočuť jeho priateľku. Povedali, že u Very objavili podozrivé aktivity na internete. Používala VPN – virtuálnu súkromnú sieť na prístup na „nelegálne webové stránky“, napríklad do svojho účtu v službe Gmail, ktorý používala na univerzite. Ako jej neskôr povedali, bol to znak náboženského extrémizmu.

Vere chvíľu trvalo, kým pochopila, čo sa deje. Azda preto, že jej priateľ, patriaci k väčšinovej etnickej skupine Chanov, nebol moslim a nechceli, aby urobil scénu, vyjadrovala sa polícia sprvu dosť nejasne o tom, čo bude nasledovať. Jednoducho jej povedali, že musí počkať na stanici. Keď sa opýtala, či je zatknutá, odmietli odpovedať. „Len si sadnite,“ nariadili jej. Vtedy už bola dosť vystrašená, takže zavola domov otcovi a povedala mu, čo sa deje. Napokon pred stanicu dorazila policajná dodávka. Vystúpili štyria policajti, traja boli v strednom veku a jeden len tínedžer, približne rovnako starý ako Vera. Na rukáve uniformy mal nápis „pomocná polícia“, čo je označenie vyše deväťdesiat tisíc súkromných bezpečnostných pracovníkov, ktorých polícia najala ako subdodávateľov počas prevýchovej kampane.

Keď policajti povedali, že Veru musia odviezť na výsluch do Kchuej-tchunu, jej priateľ sa rýchlo spýtal, či ju môže odviezť späť. Keďže bol Chan, policajti zdvorilo odpovedali, že musia postupovať podľa predpisov a odviezť ju v dodávke, ale ak chce, môže ísť za nimi svojím autom. Posadili ju do zadnej časti dodávky, a keď sa priateľovi stratila z dohľadu, policajt jej pevne spútal ruky za chrbtom a hrubo ju postrčil na zadné sedadlo. Mladý policajný asistent, ktorý bol približne v jej veku, ju mal na zadnom sedadle strážiť. Sedel s jednou nohou

vyloženou na opačnom konci lavice a cível na ňu prázdny pohľadom bez úsmevu, akoby bola potenciálna teroristka. Uzemnili ju, identifikovali ako moslimskú extrémistku, ktorá si nezaslúži občianske či ľudské práva.

Vera Čou si nemyslela, že sa jej vojna proti terorizmu nejako dotýka. Považovala sa za modernú ženu, nie nábožensky založenú, ktorá mala rada veľké náušnice a čierne odevy. Na strednú školu chodila v blízkosti Portlandu v štáte Oregon a potom študovala urbánne plánovanie na špičkovej univerzite v USA. Po absolvovaní štúdia sa chcela vrátiť k priateľovi a rozbehnúť kariéru v Číne v presvedčení, že ekonomika pod vedením Si Ťin-pchinga je v rozmachu. Keďže jej otec aj priateľ boli Chanovia, predpokladala, že bude chránená, aj keď na doklade totožnosti mala uvedené, že je moslimka. Netušila, že v jej rodnom meste a v celom Sin-ťiangy sa od začiatku roka 2017 uplatňuje nový zákon o internetovej bezpečnosti a že sa takto identifikujú na zadržanie extrémistickí „predzločinci“, ako ich nazývali štátne orgány. Nevedela, že novovymenovaný tajomník strany v regióne vydal rozkaz „pochytať každého, koho treba chytiť“ v rámci „ľudovej vojny“ schválenej Si Ťin-pchingom.

Vezúc sa teraz vzadu v dodávke, mala v návale strachu pocit, že stráca kontrolu. So slzami na líkach kričala: „Prečo to robíte? Naša krajina nechráni nevinných?“ Zdalo sa jej, že je to krutý vtíp, akoby dostala rolu v hororovom filme, a že keby len povedala správne slová, zrazu by prestali a uvedomili si, že všetko je omyl.

Napokon jej riadiaci dôstojník povedal: „Bolo by pre teba lepšie, keby si mlčala.“ Začala ticho vzlykať, pozerala sa cez okno, hľadala svetlá priateľovho auta, sledovala ruch v stepi v rannom svetle. Po niekoľkých minútach sa okno, cez ktoré sa pozerala, začalo zahmlievať. Keď sa policajní dôstojníci nedívali, mladý policajný asistent sa k nej nahol a rukou ticho zotrel vlhkosť z okna. Vera mi povedala: „Na ten moment nikdy nezabudnem. Hoci nemohol prejavíť súcit, toto gesto mi naznačilo, že aspoň niektorí z tých, ktorí za toto všetko zodpovedajú, v sebe ešte majú ľudskosť.“

Táto krátka kniha rozpráva príbeh globálneho nárastu komplexných digitálnych ohrád a systémov automatického monitorovania na vrchole „inteligentnej“ spoločenskej kontroly prostredníctvom niekoľkých prípadov ich použitia v Číne. To, čo sa deje v severozápadnej Číne, súvisí s tábormi na južnej hranici USA, digitálnou kontrolou v Kašmíre a kontrolnými stanovišťami na západnom brehu Jordánu, ale rozsah a krutosť tu ďaleko presahuje ostatné miesta, kde sú marginalizované populácie pod mimoriadnym útlakom. V Číne sa z týchto systémov kontroly stávajú „prevýchovné technológie“, ktoré produkujú nový druh robotníkov, ľudí ako Vera, ktorí sú fyzicky a virtuálne zadržávaní. Aj keď ľudia nie sú formálne zadržaní, využívanie technológií rozpoznávania tváří a dátových súborov s monitorovanými vzorcami správania umožňuje legálnym policajným režimom meniť nezadržané obyvateľstvo na dáta. Toto obyvateľstvo je následne nútené prispôbiť sa kontrolovanému prostrediu, čím sa stáva neslobodnou a závislou pracovnou silou.

No napriek banálnej každodennosti týchto technologických a materiálnych systémov táto kniha berie do úvahy aj to, ako títo ľudia stále majú schopnosť odmietat, denarativizovať svoju existenciu, čo otvára priestor uvažovaniu a konaniu proti inak neuchopiteľnému násiliu. V momentoch, keď sa odmietajú vzdať ľudskosti – či už prejavia súcit a utrú okno, alebo vypustia slzu –, narušajú fasádu nehumánneho systému. Práve takéto konanie spôsobuje, že sa prevýchovná mašinéria zadrháva. Udržiava ľudí pri živote napriek banalite neslobody. Ako vo svojich úvahách o čase strávenom v Osvienčime napísal Primo Levi, okrem dobrého zdravia, ovládania jazyka polície a medzinárodných spojencov prežitie v tábore často závisí najmä od „obyčajného šťastia“. Toto šťastie sa zas odvíja od zanovitej tvrdohlavosti a odmietnutia poprieť vlastnú ľudskosť. Keď som písal túto knihu, často som myslel na prepojenia a prerušenia medzi týmto táborovým systémom a predošlými. Z pohľadu tých, ktorí prežívajú

s neporušenou ľudskosťou, je na Leviho skúsenosti mnoho pravdy. Vera a mnohé ďalšie postavy, ktoré v tejto knihe rozprávajú o procesoch v táborovom systéme, zistili, že ak vytrvali a odmietli vzdať sa, občas sa prejavil súcit a našli diery v technologicky špičkovom systéme sledovania.

Počas nadchádzajúcich mesiacov Veru držali s ďalšími jedenástimi moslimkami v cele na druhom poschodí bývalej policajnej stanice na predmestí mesta Kchuej-tchun. Podobne ako Vera, aj ostatné ženy v miestnosti boli vinné z kybernetických „predzločinov“. Kazaška si na telefóne nainštalovala WhatsApp, aby mohla kontaktovať obchodných partnerov v Kazachstane. Ujgurka, ktorá na bazári predávala smartfóny, viacerým zákazníkom povolila zaregistrovať si SIM karty pomocou svojho občianskeho preukazu.

Stráže jej povedali, že nebola vo väzení, ale v „centralizovanom kontrolovanom vzdelávacom a školiacom stredisku“. Slovo „centralizovaný“ (t'i-čung), ktoré použili, však môže znamenať aj „koncentrovaný“ a Vere tento význam rozhodne neunikol. „Takmer hneď som zistila, že ide o akýsi koncentračný tábor,“ povedala mi. „Stráže vedeli, že sme sa ničím neprevinili. Žiadna žena v mojej cele nebola vinná zo žiadneho reálneho trestného činu. Jednoducho nás zobrali, lebo vodcovia povedali, že treba zadržať moslimov.“ Počas prvých dní v tábore svojim spoluzadržaným šeptom rozprávala príbehy o holokauste, ktoré čítala na strednej škole v Portlande. „To, čo sa tu deje s nami, je presne to isté, čo sa stalo Anne Frankovej,“ povedala im.

Keď tam prišla, v cele ešte nebol nainštalovaný kamerový systém. Vera mala pocit, akoby orgány stále prerábali starú policajnú stanicu na tábor – sedem mesiacov po tom, ako sa začalo hromadné zadržiavanie. „Nemali ani len dosť misiek na jedenie pre všetkých, takže sme sa museli deliť.“

No nedostatočná príprava mala aj svoje výhody. Keď boli stráže mimo dosluchu, zadržané sa mohli porozprávať. Vera sa dozvedela, že mladá Kazaška v cele vedela dokonale po čínsky a tiež študovala v zahraničí – na pacifickom severozápade na univerzite vo Vancouveri. Počas prvých pár dní sa rozprávali o všetkom možnom. „Hovorili sme o jedle, jej pracovných skúsenostiach lekárky, o knihách, filmoch, reštauráciách, o tom, či sme boli na Space Needle. Bolo to, akoby sme ani neboli v tábore. Bolo to, akoby bol tábor iba zlý sen.“

Ostatné ženy v cele ich rozhovory podľa možností počúvali, no väčšina starších Ujguriiek a Kazašiek mandarínskej čínštine ani poriadne nerozumela, keďže ich rodné jazyky sa od čínštiny veľmi líšia. Ich slabé porozumenie jazyka sa bolestivo prejavilo, keď sa ich stráže pokúsili naučiť naspamäť desať pravidiel, vyvesených na plagáte v cele. Vera si spomínala, ako sa borili s vetami: „Hovorte iba jazykom krajiny; milujte rodnú zem; postavte sa proti poškodzovaniu rodnej zeme; v tejto miestnosti nie je náboženstvo; nepoškodzujte televízor ani nič na stenách; nebite sa; nikto nesmie hovoriť potajomky; nikto sa nesmie zhovárať so študentmi v iných celách; sedzte na stoličkách.“

V noci, hľadiac na mimoriadne ostré svetlá, ktoré sa nikdy nevypínali, bolo ťažké zabudnúť, čo sa deje. Vera si ešte vždy pamätá zvuk tlmeného plaču, zvuk, ktorý sa šíril po preplnenej cele ako náказа. „Asi mesiac mi trvalo, kým som si zvykla na neustále zažaté svetlá.“

Približne v čase, keď už začala zaspávať s menšími problémami, ich presunuli do novej cely, v ktorej bol nainštalovaný špičkový kamerový a zvukový nahrávací systém na monitorovanie ich pohybu. Ak by si zakryli oči rukou alebo prikrývkou, aby vytesnili ostré svetlo, cez reproduktor na stene by zadunel hlas strážcov. Varovanie by dostali aj vtedy, ak by si skúsili sadnúť na posteľ v inom čase, než bol čas určený na spanie, alebo ak by hovorili iným jazykom než po čínsky. Počas dňa smeli iba stáť alebo sedieť na plastových stoličkách, kým na nástennom monitore sledovali televízne „prevýchovné“ programy.

Približne v januári 2018, keď bolo dokončené nové krídlo tábora, sa počet nových zadržaných dramaticky zvýšil. Hoci Vera nevidela do všetkých miestností, odhadovala, že v tom čase bolo v tábore zadržiavaných aspoň šesťsto ľudí – viac než 10 percent celkovej dospeljej populácie

Kazachov a Ujgurov v Kchuej-tchune. Predpokladala, že v tom čase už takmer všetkým ujuorským a väčšine kazašských rodín v meste chýba rodič. „V tom čase dovezli veľmi veľa Ujgurov a Kazachov,“ spomenula si. „Každý večer troch až štyroch. Privádzali spolu celé rodiny. Museli spať na betónovej podlahe.“ Medzi ženami, ktoré priviezli, bola mladá matka. Stráže prejavili štipku súcitu a dovolili jej nechať si fotografiu synčeka, ktorého ešte dojčila. „V noci sa pozerala na synovu fotografiu a plakala. Keďže to stráže videli na kamere, kričali na ňu cez reproduktor: ‚Keď sa zas pozrieš na synovu fotku a budeš plakať, vezmeme ti ju.‘“

Dehumanizačná disciplína v tábore zadržaných odstrašovala a dotlačila ich k tomu, že sa jeden druhého báli. V akejsi grotesknej paródii na čínsky vzdelávací systém Veru na osobnej schôdzke s „učiteľkou života“ jej cely – zamestnankyňou ministerstva občianskych záležitostí, ktorá bola „poradkyňou triedy“ – potajomky určili za „dozorkyňu triedy“. „Žiadala ma, aby som ostatných špehovala,“ spomínala Vera. „Naozaj som sa snažila nepovedať o ostatných zo svojej cely nič zlé, ale naša ‚učiteľka života‘ sa ma na nich každý týždeň pýtala. Ak niekto dosť dobre nedodržiaval pravidlá v predošlom týždni alebo nerecitoval pravidlá po čínsky, jednoducho som povedala, že daná osoba bola chorá.“

Učiteľka života od každej zadržanej žiadala, aby každý týždeň napísala „samopriznanie“ alebo „správu o zmýšľaní“. „Boli to najstrašidelnejšie momenty života v tábore,“ rozprávala mi Vera. Vedela, že každý týždeň musí preukázať „pokrok“, inak by jej nikdy nedovolili odísť, ale ak by priznala príliš veľa myšlienkových zločinov, mohla by napokon dostať trest vo väzení. „Raz za mesiac nám učiteľka zariadila hodinový pohovor so strážcom. Museli sme mu povedať, čo sme si mysleli, že sme spravili zle. Potom sa spýtal: ‚Prečo si to urobila?‘ Odpovedala som: ‚Viem, že som použila VPN a že to nechránilo bezpečnosť našej krajiny.‘ A on na to: ‚Poriadne sa zamysli, prečo si to urobila, povedz mi prečo, z najhlbšej hĺbky srdca. Prečo by sme dali do tábora teba a nie niekoho iného? Povedz nám dôvod. Miluješ našu krajinu?‘ Bolo to nesmierne intenzívne. Aj teraz ma striasa, keď si na to pomyslím.“

V cele Vera svojim ujuorským a kazašským spoluväzenkyňiam pomáhala písať ich „správy o zmýšľaní“. Zakaždým o ich „predzločinoch“ písala iným spôsobom. No ony nerozumeli čínskym znakom a nevedeli, čo povedať učiteľke života, takže nikdy nedostali šancu na pohovor so strážcom.

S plynúcimi mesiacmi rástla Verina skľúčenosť. Degradovali ju z úlohy dozorkyne triedy, pretože odmietla nahlásiť väzenkyňu, ktorá ostatným posúvala lístky so správami. Ujuorskú pisateľku lístkov odviekli strážcovia. Viac ju už nik nevidel. Bezmyšlienkové recitovanie pravidiel, začiatocnícke lekcie čínštiny, ktoré bežali na monitore, kým sedeli na plastových stoličkách, a stranícke a štátne hymny, ktoré boli nútené spievať pred jedlom, sa stali nekonečnou slučkou sprievodných zvukov v tábore. „Najstrašidelnejšie na pobyte tam bolo, že sme nevedeli, či nás vôbec niekedy pustia,“ zverila sa mi Vera.

Cchaj-jün Ma, Verina matka žijúca v USA, zatiaľ čoraz viac prepadala zúfalstvu. Keďže autoritu zdravotníckych a vzdelávacích inštitúcií vnímala ako protiváhu polície, požiadala ma, aby som napísal list na hlavičkovom papieri univerzity, kde by som potvrdil, že Vera bola vynikajúca študentka a teraz vymeškávala vyučovanie v Seattli. Získala aj dokument od Verinho lekára v Oregone, kde opísal Verino chabé zdravie, keďže rok predtým prekonala rakovinu. Keď mala dokumenty preložené a úradne potvrdené, poslala ich svojmu bývalému manželovi, Verinmu otcovi, do Kchuej-tchunu. Hoci sa Verin otec veľmi bál, odniesol listy do tábora.

Niekoľko mesiacov po jej zadržaní vyviedli policajní dôstojníci Veru zo zariadenia, mieriac na ňu automatickými zbraňami s bajonetom. Spúťali jej ruky za chrbtom a usadili ju do chladného autobusu. Po čase, ktorý sa jej zdal ako niekoľko hodín, jej sňali kapucňu a doviedli ju do nemocnice, kde ju zbežne prezrel lekár. Potom ju stráže odviekli späť do tábora. Najprv sa zdalo, že naša snaha vyvolať obavy z „abnormálneho úmrtia“ a implikovať porušenie „striktného tajomstva“, čo boli pojmy používané čínskymi štátnymi orgánmi na opísanie

zákazov úmrtí zadržaných osôb a úniku utajovaných skutočností o protiprávných podmienkach v tábore, zlyhala.

No asi o mesiac neskôr Veru a niekoľko ďalších zadržaných bez varovania prepustili na slobodu pod podmienkou, že sa budú pravidelne hlásiť u lokálnych pracovníkov sociálnej stability a nebudú sa snažiť opustiť svoju štvrť. Keď vystúpila z minibusu pri vládnej budove vo svojej štvrti, jej probačná úradníčka povedala: „Konečne sme vás odtiaľ dostali.“ „Pomyslela som si: „Ako môže také niečo povedať? Bola jednou z tých, ktorí ma tam uvrhli, a teraz sa tvári, že je moja priateľka.““

Probačná úradníčka vyžadovala, aby sa Vera každý pondelok dostavila na ceremóniu vyvesovania vlajky v štvrti a aby sa pridala hlasným spievaním čínskej národnej hymny a vyhláseniami sľubujúcimi lojalitu čínskej vláde. Keďže v malom meste vtedy už boli rozšírené správy o zadržávaní pre kybernetické zločiny, vedelo sa, že novoinštalované automatizované systémy sledovania internetu dokážu odhaliť správanie človeka online. A tak ako všetci, aj Vera svoje online správanie zmenila. Vždy keď jej pracovníčka sociálnej stability zverejnila niečo na sociálnej sieti, bola Vera prvá, kto ju podporil lajkom a zverejnením na vlastnom účte. Podobne ako všetci, ktorých poznala, začala aktívnu podporou štátnej ideológie „široť pozitívnu energiu“.

Keď sa vrátila do svojej štvrte, cítila, že sa zmenila. Často myslela na stovky zadržaných, ktorých videla v tábore. Obávala sa, že mnohých nikdy nepustia von, lebo nevedeli po čínsky a celý život boli praktizujúci moslimovia. Povedala, že jej pobyt v tábore ju priviedol aj k pochybnostiam o vlastnej príčetnosti. „Niekedy som si myslela, že možno svoju krajinu dostatočne nemilujem. Možno som myslela iba na seba. Možno som nebola dosť obozretná. Myslím, že všetci sa nad tým začali do istej miery zamýšľať. Možno som nepomáhala strane a vlasti. Pomáhala som len svojej rodine. Neprijala som svoju zodpovednosť.“

Ale vedela aj to, že čo sa stalo, nebolo jej chybou. Bol to výsledok inštitucionalizovanej islamofóbie, ktorá sa zamerala na ňu. Hoci by ju mohli považovať za príslušníčku etnika Chan, teraz jej neustále chodilo po rozume „čo ak...?“ A s absolútnou istotou vedela, že Ujguri a Kazachovia sú pre svoje etnicko-rasové, jazykové a náboženské odlišnosti vystavovaní nepredstaviteľnej krutosti. V porovnaní s nimi sa Chuejovia mali ešte dobre.

Všimla si, že aj jej otec bol opatrnejší. V minulosti by sa bol s miestnymi úradníkmi sociálnej stability aj vadil. Teraz ich vždy nadšene zdravil. Počas návštev na monitorovanie jej po-kroku „s nimi vždy súhlasil“, spomínala si. „Povedal im, že „štúdium je pre mňa dobré.““

Podobne ako všetkých 25 miliónov stálych obyvateľov Sin-t'iangu, aj Vera sa, ešte než ju vzali do tábora, musela podrobiť zberu biometrických údajov, ktorý sa volal „lekárska prehliadka pre všetkých“. Polícia oskenovala Verinu tvár a dúhovky, nahrála jej hlasovú stopu a odobrala jej krv, odtlačky prstov a DNA – tieto mimoriadne presné dáta vložili do obrovského dátového súboru, ktorý sa používal na mapovanie správania populácie v regióne. Zobrali jej aj telefón, aby jej ho oskenovali spolu s účtami na sociálnych sieťach, či tam má islamské obrázky, prepojenia na cudzincov alebo iné znaky „extrémizmu“. Napokon jej ho vrátili bez všetkých amerických aplikácií, ako Instagram, ktoré v minulosti využívala.

Istý krátky čas sa jej darilo vyhýbať sa kontrolným stanovištiam. Keďže zapadla medzi príslušníkov etnika Chan a hovorila štandardnou mandarínskou čínštinou, bezpečnostným pracovníkom jednoducho povedala, že si zabudla občiansky preukaz, a napísala im vymyslené číslo. Niekedy jednoducho prešla cez kontrolné stanovište „zeleným pruhom“ ako príslušníčka etnika Chan a políciu ignorovala. No raz, keď išla s priateľkou do kina, zabudla predstierať, že je z etnika Chan. Na kontrolnom stanovišti v kine priložila k skeneru občiansky preukaz a pozrela do kamery. Okamžite sa rozoznel alarm a policajní asistenti v nákupnom centre ju odvedli nabok. Kým sa jej priateľka strácala v dave, Vera horúčkovo vymazávala z telefónu účet na sociálnej sieti a všetky kontaktné údaje ľudí, ktorých by mohli

zadržať pre kontakt s ňou. „Vtedy som si uvedomila, že naozaj nebolo bezpečné mať priateľov. Jednoducho som prestala vychádzať z domu.“

Napokon bola Vera donútená pracovať ako neplatená robotníčka, podobne ako mnohí bývalí zadržaní z táborov. Miestny náčelník štátnej polície v jej štvrti sa dozvedel, že nejaký čas strávila v USA ako študentka na vysokej škole. Požiadal teda Verinu probačnú úradníčku, aby Veru zaradila ako učiteľku angličtiny k jeho deťom. „Uvažovala som, že ho požiadam, aby mi platil,“ spomínala Vera. „No otec mi povedal, že to musím robiť zadarmo. Posielal im po mne aj jedlo, aby ukázal, ako veľmi im chce urobiť radosť.“ Náčelník nikdy žiadnu formu platenia nespomenul.

Vera bola izolovaná a vyčlenená ako neslobodná robotníčka. Stala sa pestúnkou a starala sa o deti policajného dôstojníka, ktorý pracoval v prevýchovnom systéme.

V októbri 2019 Verina probačná úradníčka povedala, že je spokojná s jej pokrokom a že bude môcť pokračovať v štúdiu v Seattli. Musela podpísať prísľub, že nikdy nebude hovoriť o tom, čo zažila. Úradníčka jej povedala: „Tvoj otec má dobrú prácu a čoskoro dovŕši dôchodkový vek. Mysli na to.“

Vera už je teraz späť v USA a uprostred pandémie sa pomaly vracia k štúdiu na Washingtonskej univerzite. Za tie dva roky, čo bola preč, jej priatelia, väčšinou tiež zahraniční študenti z Číny, doštudovali a posunuli sa v živote ďalej. V jej mladom živote ostalo biele miesto. Zas a znova si opakuje, že to, čo sa stalo, nebolo jej chybou: „Nebol na to dôvod. Bolo to náhodné. Nebol dôvod.“